

Dvořák: Rusalka

COMPACT DISC 1

1. JEDNÁNÍ

1 Předehra

Palouk na pokraji jezera. Kolkolem lesy, v nich na břehu jezera chalupa Ježibaby. Měsíc svítí.

(Na staré vrbě, jež se sklání k jezeru, sedí Rusalka, smutně zamýšlena. Tři lesní žínky, držíce se za ruce, lehkým tanečním krokem v popředí jeviště se pohybují.)

Lesní žínky

- 2 Hou, hou, hou,
hou, hou, hou,
stojí měsíc nad vodou!

Echo

... stojí měsíc nad vodou!

Lesní žínky

Zvědavě se v hloubku dívá,
po kameni ke dnu splývá,
hastrmánek hlavou kývá,
hou, hou, hou,
starou hlavou zelenou.
(Tančí.)

Hou, hou, hou,
hou, hou, hou,
kdo to chodí nocí tou?
Hou, hou, hou!

Hastrmáнку, měsíc stoupá,
už se tobě v okně houpá,
za chvíli se k tobě vloupá,
hou, hou, hou, hou,
ve tvou síňku stříbrnou!
(Tančí.)
Hou, hou, hou,
měsíc bloudí nad vodou!

Echo

... nad vodou!

Lesní žínky

Po jezeře tančí vánek,
probudil se hastrmánek,
hastrmánek tatrmánek,
hou, hou, hou,
bublinky už ze dna jdou.
Hou, hou, hou,
hastrmánek nad vodou!
(Vodník se vynoří, mne si oči a dívá se na tančící.)
Hastrmánek chce se ženit,
která z vás chce vodu pěníť,
dědka česat, lože změnit,
hou, hou, hou,
s babkou hastrmanovou?
Hou, hou, hou,
s babkou hastrmanovou?
(Skotačí kolem vodníka, který z vody nemůže a jen po pás vyčnívá nad hladinu.)
Hou, hou, hou!

Vodník *(dobromyslně a jakoby žertem)*

I pěkně vítám, pěkně vítám
z lesa k jezeru!
Jakž, je tam smutno
bujným slečinkám?
Mám dole na dně
samu nádheru
a zlatých rybek na pytle tam mám —
(Lapá rukou po žínkách, které mu pokaždě uklouznou.)
rákosím se kmitnu,
ruku svou jen napnu,
po slečince chřapnu,
za nožky ji chytnu,
stáhnou si ji k nám!
(Lapá nemotorně po žínkách.)

Lesní žínky

Hastrmáнку, heja hej,
tedy si nás nacheťte!
Hou, hou, hou!
Hou, hou, hou!
Hastrmáнку, heja hej,
tedy si nás nacheťte!
(Lesní žínky při tomto zpěvu couvají ode jezera stále poskakujíce a dovádějíce.)
Kterou chytíš, mužičku,
dá ti pěknou hubičku!
Ale žena, ha ha ha,
za uši ti vytáhá!
Ha ha, ha ha,
za uši ti vytáhá!
Heja, hej!
Tedy si nás nacheťte!

(Rozutekou se.)

Vodník

Uličnická havěť!
Kterak zbrkle pádí!
Horem, dolem, dolem polem —
inu, mládí, mládí!

(Rusalka, která již od počátku sedí na vrbě nad jezerem, zavolá teskně na vodníka.)

Rusalka

- 3 Hastrmáнку, tatičku!

Vodník (jenž ji dříve neviděl, obrátí se překvapen a ptá se vesele)
Kýho šlaka, dítě —
snad mi tady v měsíčku
nesušíš mě síťe?

Rusalka

Hastrmáнку, tatičku,
než se vody zpění,
sečekaj se mnou chvíličku,
ať mi smutno není!

Vodník

I vida, smutno!

Rusalka

Všechno řeknu ti!

Vodník

A dole taky?

Rusalka

Smutno k zalknutí!

Vodník

Dole, kde je samý rej?

Není možná! Povídej!

Rusalka

Chtěla bych od vás,
hlubin těch se zbýti,
člověkem být

a v zlatém slunci žít!

Člověkem být

a v zlatém slunci žít!

Chtěla bych od vás,
hlubin těch se zbýti.

Vodník

Mohu-liž věřit vlastním uším svým?

Člověkem býti? Člověkem býti?

Tvorem smrtelným?

Rusalka

Sám vyprávěls ty zvěsti neznámé,

že mají duši, které nemáme,

a duše lidí že jde nebi vstříc,

když člověk zhyne

a když znikne v nic!

V nic! v nic!

Vodník

Dokud rodná kolébá tě vlna,

nechtěj duši,

ne, ta je hříchu plna.

Rusalka

A plna lásky!

Vodník

Vodo pravěká —

snad nemiluješ,

dítě, člověka?

Rusalka

4 Sem často přichází

a v objetí mé stoupá,

šat shodí na hrázi

a v loktech mých se koupá.

Leč pouhou vlnou jsem,

mou bytost nesmí zřít.

Ó vím, že člověkem

dřív musila bych býti,

jak já jej objímám

a vinu já jej v ruce,

by on mne objal sám

a zulíbal mne prudce!

Vodník

Dítě, dítě, z noci do noci

tvoje sestry budou pro tě plakat,

už ti není, není pomoci,

člověk-li tě v svou moc doved' zlákat!

Rusalka

Hastrmánku, mužičku,

on mne musí zočit,

pověz, pověz, tatíčku,

co mám, smutná, počít?

Vodník

Ztracena, ztracena do věků,

prodána, prodána člověku!

Marno je lákat tě

dolů v rej —

Ježibabu si zavolej,

ubohá Rusalko bledá!

(Potápí se.)

Běda! Běda! Běda!

(Zmizí pod vodou.)

Rusalka

(zpívá, hledíc k měsíci, jenž zatím ozářil celou krajinu. Je krásná letní noc.)

5 Měsíčku na nebi hlubokém,

světlo tvé daleko vidí,

po světě bloudíš širokém,

díváš se v příbytky lidí.

Po světě bloudíš širokém,

díváš se v příbytky lidí.

Měsíčku, postůj chvíli,

řekni mi, kde je můj milý!

Měsíčku, postůj chvíli,

řekni mi, kde je můj milý!

Řekni mu, stříbrný měsíčku,

mé že jej objímá rámě,

aby se alespoň chvíličku

vzpomenul ve snění na mně.

Aby se alespoň chvíličku

vzpomenul ve snění na mně.

Zasvět' mu do daleka,

řekni mu kdo tu naň čeká!

Zasvět' mu do daleka,

řekni mu kdo tu naň čeká!

O mně-li, duše lidská sní,

ať se tou vzpomínkou vzbudí;

měsíčku, nezhasni, nezhasni!

(Měsíc zmizí v mracích.)

Ta voda studí, studí!

(Zachvěje se úzkostí.)

Ježibabo! Ježibabo!

(V chatě Ježibaby vzplane oheň.)

Vodník (hluboko pod vodou)

Ubohá Rusalko bledá!

Běda! Běda! Běda!

Rusalka (úpěnlivě)

Ježibabo! Ježibabo!

Ježibaba

(vyjde z chalupy a rozhlíží se)

Lkáním, štkáním, naříkáním

kdo mne budí před svítáním?

Rusalka

Ježibabo, léku dej mi,

vodní kouzlo se mne sejmí!

Ježibaba

Slyším cosi, čichám cosi,

ozvi se a pověz, kdo jsi!

Rusalka

Rusalka jsem, vodní víla,
dej mi léku, tetko milá!

Ježibaba

Jsi-li víla, zjev se hbitě,
ukaz se mi, krásné dítě!

Rusalka

Vlnami jsem upoutána,
do leknínů zamotána.

Ježibaba

Vytrhni se, cupy hupy,
pospěš ke mně do chalupy,
pusť ji, vlnko, pusť ji ke mně,
až se nožky dotknou země!

*(Rusalka se snese s vrby a namáhavě tápe
k Ježibabě.)*

Ježibaba

(jakoby čarovala)
Nožičky, neste ji,
nožičky, držte ji,
vida, jak nožičky chodit už umějí!

Rusalka *(klesne k nohám Ježibaby)*

Ježibabo! Ježibabo!

Pomoz, pomoz, pomoz!

- 6 Staletá moudrost tvá všechno ví,
proniklas přírodou tajemství,
za nocí hlubokých
o lidech sníš,

odvěkým žívlům rozumíš,
pozemské jedy, paprsky měsíce
dovedeš svařit na léků tisíce,
dovedeš spojit, dovedeš bořit,
dovedeš usmrtit, dovedeš stvořit,
člověka v příšeru,
příšeru v člověka
dovede proměnit moudrost tvá odvěká.

Rusalky za nocí hrozbou svou strašíš,
pro lidské strasti
divné léky snášíš,
pro nás i pro lidi
ve světě dalekém
sama jsi žívlím,
sama jsi člověkem,
se smrtí věčnost je věno tvé,
pomoz mi, pomoz mi, zázračná ženo!
Pomoz mi!

Ježibaba *(s ďábelským smíchem)*

To já znám, to já znám,
s takovou se chodí k nám!
To já znám, to já znám,
s takovou se chodí k nám!
Ale slyš, pilně slyš,
nežli léku okusíš:
perly máš, krásu máš,
pomohu-li, co mi dáš?

Rusalka

Vše, co mám, si vem,
ale udělej mne člověkem!

Ježibaba

A nic víc? Pranic víc?
A nic víc?
Proto přišlas úpějíc?
(s humorem, ale stále jízlivěji)
Voda tě už omrzela,
lidského jsi lačna těla,
milování, láskování,
hubiček a cukrování,
to já znám, to já znám,
s takovou se chodí k nám!

Rusalka

Tvoje moudrost všechno tuší,
dej mi lidské tělo, lidskou duši!

Ježibaba

Dám ti, dám,
věz to rarach sám!
Ale ty mi musíš dát
průsvitný svůj vodní šat —
a když lásky neokusíš na světě,
zavržena žítí musíš
v hlubinách zas prokletě.
Ztratíš-li tu lásku,
po níž cit tvůj prahne,
kletba vodních mocí
zas tě v hloubku stáhne,
a než nabudeš jí,
trpět budeš též,
pro všechen lidský sluch
něma zůstaneš.
Chceš být něma, chceš,
pro toho, jež miluješ?

Rusalka

Jeho-li lásku poznat smím,
ráda, věř, ráda pro něj oněmím!

Ježibaba

Střez si ho, střez,
a věz to, věz:
prokleta-li se vrátíš
ve vodníkovu říš,
miláčka svého také zahubíš,
stane se navždy obětí
věčného, věčného tvého prokletí!

Rusalka

Čistou duší, čistou lidskou duší
moje láska všechna kouzla zruší!

Ježibaba

Tedy pojd', honem pojd',
do chaty mne vyprovod!
V krbu jedy uvaříme,
Rusalku tím napojíme —
ale potom ani muk,
čury mury fuk!

*(Vejdou do chalupy, v jejímž okénku
zaplane červená záře. Proud jisker vyrazí
komínem. Za chvíli lze slyšet sykot v
kotli. Do toho se mísí zaklínání
Ježibaby.)*

Ježibaba

- 7 Čury mury fuk,
čury mury fuk,
bílá pára vstává z luk!

(Lesní žínky slyšíc to vyběhají z lesa a postrašeně nablížejí okénkem do chalupy.)

Kapka krve dračí,
deset kapek žluče,
teplé srdce ptačí,
pokud ještě tluče!
Skoč, můj mourku, skoč a skoč,
varem v kotli pozatoč!
Skoč, můj mourku, skoč a skoč,
varem v kotli pozatoč!
Čury mury fuk,
čury mury fuk,
nelekej se větších muk!
Toť tvé lidské věno,
a to musíš pítí,
tím, co uvařeno,
jazyk zdřevění ti.
Skoč, můj mourku, hola hej,
v hrdlo jí tu šťávu vlej!
Skoč, můj mourku, hola hej,
v hrdlo jí tu šťávu vlej!
Čury mury fuk,
čury mury fuk –
ale teď už ani muk!

*(Divoký sykot v chalupě zvolna slábně.
Lesní žínky se rozprchly. Obloha se jasní,
z daleka znějí lovecké rohy.)*

Nad jezerem rdí se jitřní záře.)

Vodník *(hluboko pod vodou)*
Ubohá Rusalko bledá!
Běda! Běda! Běda!

(Lovecké rohy znějí stále zřetelněji, lovci se blíží. Je slyšet princova lovce, an zpívá.)

Lovec *(z daleka)*

Jel mladý lovec, jel a jel,
laň bílou v lese uviděl.
Hluboké oči ta měla.
– Zda-li ji stihne má střela?
Ó, mladý lovče, dále spěj,
tu bílou laňku nestřílej!
Varuj se jejího těla!
– Zda-li ji stihne má střela?

(Lovecké rohy znovu znějí. Princ s kuší v ruce vyběhne z lesa a rozhlíží se.)

Princ

- 8 Zde mihla se
a zase zmizela!
Horem a dolem,
lesem a polem
podivná zvěť ta mihá
se kolem,
a tady stopa
znikla docela!
A tajemným vlněním potají
ty vody mne v lokty své lákají,
jak bych měl divoký lovci cit
v objetí jejich zas ochladit.
Krok vážne mi,
stesk cítím neznámý,
zbraň z unavené ruky padá mi,
sotva lov začal,

unavil mne vřaz,
divně to kouzlo
zajalo mne zas!

Lovec *(nablízku)*

Laň nebyla to, lovče, stůj,
Bůh tvoji duši opatruj!
Srdce tvé smutno je zcela!
Koho ti stihla tvá střela?

(Několik lovců vyjde z lesa.)

Princ

- 9 Ustaňte v lovu, na hrad vraťte se,
podivné čáry bloudí po lese,
divnější čáry
v duši mám;
domů vraťte se, chci býti sám!

(Lovci odcházejí. Princ usedne na břehu jezera, ale když vzbledne, spatří Rusalku, ana před ním stojí. Rusalka vyšla z chalupy. Je bosa, v popelavých šatech nuzného dítěte. Krásné její zlaté vlasy hluboko splývají. Je něma.)

(Princ vyskočí)

Vidino divná, přesladká,
jsi-li ty člověk nebo pohádka?
Přišla jsi chránit vzácné zvěři,
kterou jsem zahléd' v lesa šerí?
Přišla-lis prosit za ni,
sestříčko bílých laní?

Anebo sama, jak vstříc mi jdeš,
kořistí lovcovou býti chceš?
*(Rusalka vztáhne k němu své ruce,
nemohouc promluvit.)*
Svírá ti ústa tajemství,
či navždy jazyk tvůj ztich'?
Něma-li ústa tvá, Bůh to ví,
vylíbám odpověď s nich!
Odpověď zahadám,
jež mne sem lákaly,
jež mne sem volaly
přes trní, přes skály,
abych tu konečně
v blažený dnešní den,
dítě, tvým pohledem
náhle byl okouzlen!
Co v srdci tvém je ukryto,
máš-li mne ráda, zjev mi to!

(Rusalka mu padne do náručí.)

Rusalky *(pod vodou)*

Sestry, sestry, sestry,
jedna schází z nás!

(Rusalka polekána se vzchopí a naslouchá.)

Sestříčko, sestříčko,
kam odešlas?

(Rusalka se chvěje nerozhodností a bázní.)

Vodník (*pod vodou*)
Přes hory, doly a lesy!

Rusalky
Sestřičko, sestřičko, kde jsi?

(Rusalka se stulí v svrchované úzkosti v náručí princovu.)

Princ
10 Víím, že jsi kouzlo,
které mine
a rozplyne se v mlžný rej,
leč dokud čas náš neuplyne
ó pohádtko má, neprchej!
Můj skončen lov,
nač myslit naň?

Tys nejvzácnější moje laň,
tys hvězdička zlatá v noc temnou —
pohádtko má, pojď se mnou!
Pojď se mnou, pohádtko má!

(Princ zabaliv zatím Rusalku ve svůj plášť, odvádí ji do lesa.)

2. JEDNÁNÍ

Sad na zámku princově. V pozadí sloupůřadí a slavnostní sň hodovní. V popředí pod starými stromy rybník. Odpoledne, chýlí se zrovna k večeru a pak noc.

(Hajný přichází s kuchtíkem.)

Hajný
11 Jářku, jářku, klouče milé,
dopověz, dopověz, dopověz,
jaká že to kratochvíle
na zámku se strojíš dnes?
To je hostů na síni,
to je práce v kuchyni,
na stolích a na policích
podivného náčiní!

Kuchtík (*s naivním úsměvem*)

Máme ti teď sháňku,
milý strýče Vaňku,
do večera od svítání
neustanem v práci ani,
do večera od svítání
neustanem v práci ani!
Pomysli si, pomysli si,
zdas to, strýčku, slyšel kdysi?
Princ ti našel v lese
divné stvoření,
a s ním, podivme se,
snad se ožení!

Našel prý ji v lesích tvých,
ve tvých lesích hlubokých,
ale at' ji vzal, kde vzal,
já bych se jí, strýčku, bál!
Holka je ti němá,
kapky krve nemá,
chodí jako vyjevená,
to by byla čistá žena!

Hajný
Je to pravda vskutku,
co se mluví všude?

Můj ty milý smutku,
už to takhle bude!
Můj ty milý smutku,
už to takhle bude!
At' nás Pánbůh chrání,
myslivce jsem starý,
že v tom milování
vězí divné čáry!
U nás v lese straší
šlakovité moci,
lesem divní braši
chodí o půlnoci.
Je-li v těle duše slabá
uhrane ji Ježibaba,
pode hrází tuze snadno
hasrman tě stáhne na dno.
A kdo vidí lesní žínky
bez košilky, bez sukýnky,
omámí ho lásky chťič,
Pánbůh s námi a zlé pryč!

Kuchtík (*s úzkostí*)
Strýčku, strýčku, já se bojím!

Hajný
Inu, není div,
Pánbůh hříchům твоjím
budiž milostiv!

Kuchtík
Náš princ vždy tak švarný byl,
kterak se teď proměnil!
Není, jaký býval, není,
bloudí jako omámen,

stará Háta na modlení
dává za něj den co den.
A pan farář, jak to slyšel,
varovat ti prince přišel,
ale princ ne a ne,
holka prý tu zůstane!

Hajný
Proto jsou tu hosté již!
Proto se tak prázdni spíží!
Proto jsem honem vlek'
plno zvěře na zámek!

Kuchtík
Na štěstí, jak zdá se
nemělo to být,
všecko může zase,
zase jiná pokazit!
Stará Háta vypráví,
jak prý je princ vrtkavý,
už prý jeho láska mizí,
jinou prý zas v myslí má,
po jakési kněžně cizí
hází prý už očima!

Hajný
Pánbůh dej, Pánbůh dej,
ve zdraví ho zachovej!
Já být princem, bez okolku
vyhnal bych tu cizí holku,
než mne v peklo zamotá:
at' se klidí, žebrota!

Kuchťík (náhle)

Hu, tam si vede princ
tu obludu!
(*Uteče.*)

Hajný

Já na ni také čekat nebudu!
(*Uteče jinudy.*)

(*Princ přichází s Rusalkou. Rusalka krásně oděna, ale stále smutná a bledá.*)

Princ

12 Jíž týden
dlíš mi po boku,
jak z báje zjev dlíš přede mnou,
a marně v oči hluboku
tvou bytost hledám tajemnou;
a marně v oči hluboku
tvou bytost hledám tajemnou!
Má snátek dát mi teprve,
co láska dávno chtěla,
by rozhořela jsi do krve
a byla ženou mou zcela?

(*Kněžna vyjde pozadím a s hněvivou záští pozoruje prince.*)

Proč chladí tvoje objetí,
vzplát vášní proč se bojíš?
Proč úzkostí jen zachvěti
mám v náruči se tvojí?
A marně, marně dusím smutný cit,
z náruče tvé se nelze vyprostit,

byť stokrát bylas chladná, nesmělá,
mít musím tebe, musím tebe mít docela!

Kněžna

Ne, není to láska,
hněvivý je to cit,
že jiná dlí, kde já jsem chtěla být,
a že jsem jeho míti neměla,
ať štěstí obou
zhyne docela!

Princ

Mít musím tebe,
tebe mít docela,
byť stokrát bylas chladná,
nesmělá,
mít musím tebe docela!

Kněžna (jde ve popředí)

Zda na chvíli princ
vzpomene si přec,
že hostitelem též je milenec?
(*svůdně*)
Má na to štěstí, jímž vás blaží svět,
též cizí host
jen němě pohlížet?
(*Stane mezi princem a Rusalkou.*)

Princ

(*vzruší se, sotvaže spatřil kněžnu*)
Ach, výčitka to věru včasná
a s vašich rtíků rád ji snáším:
i ženich věru, kněžno krásná,
je především jen sluhou vaším!

Kněžna

(*Jízlivě, pohlédnouc na Rusalku*)
A vaše kráska, citů vašich paní,
vás nepokará
za to slovem ani?
(*Rusalka na ni pohlédne s hněvnou bolestí.*)
Či v pohledu svém tolik něhy má,
že mluví s vámi
pouze očima?

Princ (v rozpacích)

Leč oči její říci zapomněly,
že hostitel se nepozorným stal.
Nechť nahradí teď rychle, svolíte-li,
co roztržit jen chvíli zanedbal.
(*Podává kněžně ruku. Rusalka pokročí a křečovitě se chytne ruky princovy.*)

Nač rozpaky tvoje,
a proč se tolik chvěješ?
V svou komnatu pospěš
a stroj se k plesu již!

Kněžna

(*k Rusalce, s vítězným úsměskem*)
Ó, vystrojte se v šaty přebohaté,
mám dvornost jeho,
vy však srdce máte!

(*Princ odvádí kněžnu. Rusalka ztrnule bledí za nimi, jako by pohledem chtěla prince zadržet, ale pak smutna a zlomena odchází sama sloupopradím. Zatím se*

stále šerí, večer hasne a později zasvitne měsíc.)

13 Balet

(*V síni zazní slavnostní hudba a zaplanou světla. Je vidět v pozadí slavnostní ruch, hosté se scházejí a tvoří skupiny. Později zpěv a tanec.*)

(*Vodník se vynoří z rybníka a dívá se do síně, kde víří veselí.*)

Vodník

Běda! Běda!
Ubohá Rusalko bledá,
v nádheru světa zakletá! Běda!

COMPACT DISC 2

1 Celý svět nedá ti, nedá,
vodní čím říše rozkvétá!
Stokrát bys byla člověkem,
ve jhu jsi spjatá odvěkém.
Byť měl tě člověk stokrát rád,
navždy ho nemůže upoutat!
(*V loggii mihnou se tančící páry a zase zaniknou v síni.*)
Ubohá Rusalko bledá, zajatá v kouzlu
lidských pout!
Voda tvá všude tě hledá,
nadarmo chce tě obejmout!
Až se zas vrátíš k družkám svým,
budeš jen zivlem smrtícím,
vrátíš se žitím uvadlá,

prokletí živlů jsi propadla!
Ubohá Rusalko bledá,
v nádheru světa zakletá!

Hosté (*zpěv v síni*)

- 2 Květiny bílé po cestě,
po cestě všude kvetly,
hoch jel a jel k své nevěstě
a den se smál tak světlý.
Květiny bílé po cestě, *atd.*
Nemeškej, hochu, k milé spěš,
dorosteš záhy v muže,
zpátky až tudy pojeděš,
pokvetou rudé růže.
Květiny bílé nejdříve
úpalem slunce zašly,
ale ty růže ohnivé
svatební lože kráslí.
Květiny bílé po cestě, *atd.*

*(Princ se objeví chvílemi v slavnostním
ruchu, jenž víří sálem, a dvoří se okázale
cizí kněžně, nevšímaje si Rusalky.)*

Vodník

Ubohá Rusalko bledá,
v nádheru světa zakletá!
Běda! Běda!
Na vodách bílý leknín sní
smutným ti druhem bude —
pro tvoje lože svatební
neketou růže rudé!

Hosté

Květiny bílé po cestě,
po cestě všude kvetly,
hoch jel a jel k své nevěstě
a den se smál tak světlý.
Nemeškej, hochu, k milé spěš,
dorosteš záhy v muže,
zpátky až tudy pojeděš,
pokvetou rudé růže.
Květiny bílé nejdříve
úpalem slunce zašly,
ale ty růže ohnivé
svatební lože kráslí.
Květiny bílé po cestě, *atd.*

*(Rusalka vyběhne zoufalá ze síně do sadu
a zmatena, nevědouc kudy kam, rozběhne
se k vodě.)*

Vodník

- 3 Rusalko, znáš mne, znáš?

Rusalka

*(zprvu jako by nemohla, ale pak se z ní
vyderou slova a náhle vykřikne)*
Vodníku, tatičku drahý!
Vodníku, tatičku drahý!

Vodník

Proto jsem přišel v zámek váš,
bych zřel tě truchlit tak záhy?

Rusalka

Tatičku, vodníčku, spas mne, spas,
úzkost mne pojala hrozná!

Běda, že chtěla jsem zradit vás,
běda, kdo člověka pozná!
Běda, běda!
Běda, kdo člověka pozná!
Běda, běda!
Jiná jej krásou jala vráz,
divokou lidskou krásou,
a mne už nezná, nezná zas,
Rusalku prostovlasou!

Vodník

On že tě zavrh',
jenž měl tě rád?
Musíš teď, musíš vytrvat!

Rusalka

Ó marno, ó marno!
Ó marno to je
a prázdnota je v srdci mém,
jsou marny všechny vděky moje,
když zpola jsem jen člověkem!
Ó marno to je, mne už nezná zas,
Rusalku prostovlasou.
Ó marno to je,
jsou marny všechny vděky moje!
Jí hoří v očích vášně síla,
té lidské vášně prokleté,
jí hoří v očích vášně síla,
té lidské vášně prokleté,
mne voda chladná porodila
a nemám, nemám vášně tě!
Ó marno, ó marno...
Prokleta vámi, pro něj ztracena,
odvěkých živlů hluchá ozvěna.

Ženou ni vílou
nemohu být,
nemohu zemřít, nemohu žít,
nemohu zemřít, nemohu žít!
*(Kleká k rybníku. Princ přichází s
kněžnou z hodovní síně do sadu.)*
Vidíš je, vidíš? Jsou tu zas,
tatičku, tatičku!
Spas mne, spas!

Kněžna (*princem provázena*)

- 4 Vám v očích divný žár se zračí
a naslouchám vám zmámena.
Jste stále vřelejší a sladší,
ó princí, co to znamená?
Kam prchla vaše vyvolená,
ta bez řeči a beze jména,
kam prchla, aby viděla,
že princ je změněn docela?

Princ

Kam prchla? Milý Bůh to ví!
Leč změnou mou jste sama vinna.
A letní noc to nepoví,
že zajala mne kouzla jiná!
Ó, nazvete to rozmarem,
že miloval jsem jinou chvíli,
a buďte žhavým požárem,
kde dosud lunny svit plál bílý!

Kněžna

Až požár můj vás popálí
a všechny vaše vášně zžesí,
až odejdu vám do dále,

co s leskem luny počnete si?
Až obejmou vás lokty slíčené
té němé krásky náměsíčné,
čím k vášni hrát se budete?
Ó, škoda, škoda vášně té!

Princ

A kdyby celý svět
chtěl klnout mojí touze,
vy jste ten žhavý květ,
byť kvetl chvíli pouze!
Vy jste ten žhavý květ,
byť kvetl chvíli pouze!
Teď teprve to vím,
čím mřelo moje tělo,
když lásky tajemstvím
se uzdraviti chtělo!
(náhle obejmě kněžnu)
Co z lásky oné zbudě,
jíž v osidla jsem pad'?
Rád strhám všechny svazky,
bych vás moh' milovat!

Kněžna

Ó, teprve teď poznávám,
že námluvy
mi náhle kynou,
pan ženich, zdá se, neví sám,
zda namlouvá si mne či jinou!

(Rusalka náhle se vytrhne vodníkovi,
zoufale vyběhne a vrhne se v náruč
princovu.)

Princ (na smrt poděšen)

Mrazí mne tvoje ramena,
bílá ty krásu studená!
(Odstrčí Rusalku.)

Vodník (zjeví se v plném světle měsíčním nad rybníkem)

V jinou spěš náruč, spěš a spěš,
objetí jejímu neujdeš!
(Strhne Rusalku do rybníka.)

Princ (omráčen a nic nechápaje)

Z objetí moci tajemné
spaste mne, spaste mne, spaste mne!
(Vrhá se kněžně k nohám a klesne na
zemí omráčen.)

Kněžna (s divokým smíchem)

V hlubinu pekla bezejmennou
pospěže za svou vyvolenou!
(Odchází.)

3. JEDNÁNÍ

*Palouk na pokraji jezera, jako poprvé.
Chýlí se k večeru, obloha je pod mrakem,
ale později zaplanou červánky, a konečně
nastane měsíčná noc.*

(Rusalka sedí nad jezerem, kde prve
seděla. Všecka je bílá a bledá. Vlas její
zpopelavěl, oči pohasly.)

Rusalka

- 5 Necitelná vodní moci,
stáhlas mne zas v hlubinu,
proč v tom chladu, bez pomoci
nezhynu, ach, nezhynu?
Proč nezhynu, ach, proč nezhynu?
Mladosti své pozbavena,
bez radosti sester svých,
pro svou lásku odsouzena
teskním v proudech studených.
Mladosti své pozbavena,
bez radosti sester svých,
pro svou lásku odsouzena
teskním v proudech studených.
Ztratíviš svůj půvab sladký,
miláčkem svým prokleta,
marně toužím
k sestram zpátky,
marně toužím do světa.
Kde jste,
kouzla letních nocí
nad kalichy leknínů?
Proč v tom chladu bez pomoci
nezhynu, ach, nezhynu?
Ach, necitelná vodní moci,
stáhlas mne zas v hlubinu, atd.

Ježibaba (vyjde z chalupy)

- 6 Aj, aj? Už jsi se navrátila?
No, tos tam dlouho nepobyla!
A jak máš bledé tvářičky,
a jak tu truchlíš o samotě?
Což nechutnaly hubičky
a lidské lože nehrálo tě?

Rusalka

Ach, běda, běda, tetko rozmilá,
vše zradilo mne, vše jsem ztratila!

Ježibaba

Krátké bylo milování,
dlouhé bude naříkání,
po hubičkách
mužských úst
nekonečný, věčný půst!
Člověk je člověk,
živlů vyvrhel,
z kořenů země
dávno vyvrácen,
běda kdo jeho lásku
poznat chtěl,
jeho kdo zradou je teď zatracen!

Rusalka

Tetko má moudrá, tetko, rci,
není mi, není pomoci?

Ježibaba

Miláček tě zavrhl, přestal tě mít rád,
a teď Ježibaba
má zas pomáhat?
Po záletech světských, dcerko rozmilá,
bys teď k sestram
ráda se zas vrátila?
Inu, mám já radu, dobrou radu mám,
ale poslechněš-li, ví to rarach sám,
ví to rarach sám!
Lidskou krví musíš smýti
živlů prokletí

za lásku, již chtělas míti
v lidském objetí.
Budeš zas, číms byla prve,
než tě zklamal svět,
ale horkem lidské krve
lze jen ozdravět.
Opustí tě všechna muka,
budeš šťastna, budeš hned,
zahubí-li tvoje ruka
toho, jenž tě oklamal,
zahubí-li tvoje ruka
toho, jenž tě sved'!

Rusalka (*uděšeně*)
Ježibabo, běda, co to chceš?

Ježibaba
(*podává jí nůž ze záhradří*)
Ten vezmi nůž a slib,
že poslechněš!

Rusalka
Jde z tebe hrůza,
nech mne, nech!
(*zabodí nůž do jezera*)
Chci věčně trpět v úzkostech,
chci věčně cítit kletbu svou,
svou celou lásku zhrzenou,
svou beznaděj chci všechnu zřít,
leč on, on musí šťasten být!

Ježibaba (*rozchechtá se*)
V lidský život potměšilý
touha tvá tě vábila,
a teď nemáš tolik síly
bys krev lidskou prolila?

Člověk je člověkem teprve,
v cizí krev ruku když stopil,
zbrocen když vášní do krve
bližního krví se opil.
A ty žes chtěla člověkem být
a člověka vášní omámit?
Prázdna ty vodní bublinečko,
měsíční bleďa zahalečko,
jdi, trp, trp si z věků do věků —
a seschni touhou po svém člověku!
(*Odbelhá se do chalupy.*)

Rusalka
7 Vyrvána životu
v hlubokou samotu
bez družek, bez sester mám se brát;
miláčku, vím to, vím,
nikdy víc tě nespátřím,
ó běda, ó běda nastokrát!
(*Ponoří se do jezera.*)

Rusalky (*pod vodou*)
Odešla jsi do světa,
uprchla jsi našim hrám,
sestričko ty prokletá,
nesestupuj k nám!
V naše tance nesmí sem,
koho člověk objal již,
rozprchnem se, rozprchnem,
jak se přiblížíš!
Z tvého smutku vane strach
v radostný náš hravý rej,
s bludičkami v bažinách
za nocí si hrej!
Lákej lidi svitem svým,
na rozcestích těkej teď,

světýlkem svým modravým
do hrobu jim svět!
Na hrobech a rozcestích
jiných sester najdeš rej,
v reje vodních sester svých
už se nevracej!

(*Ticho. Na západě rudnou červánky.
Hajný přivádí kuchtíka.*)

Hajný
8 Že se bojíš? Třesky, plesky,
však tu jiní bývalí!
Zaklepej a pověz hezky,
co ti doma přikázali!
Princ že nosí těžkou dumu,
že se poplet' na rozumu,
jakás pekla stvůra klatá
že k nám přišla do hradu,
a že prosí stará Hátá
Ježibabu o radu!

Kuchtík (*se vzpouzí*)
Mně už chromne noha,
vlčí mlhu mám,
pro živého Boha,
stryčku, jdi tam sám!

Hajný
Kolikrát jsem tudy šel,
temno leckdy bývalo již,
tys mi čistý strašpytel,
že se staré babky bojíš!

Kuchtík
Ondy, když jsi u nás byl,
sáms mne, strýčku, postrašil,

nediv se teď, milý brachu,
že mám v lese plno strachu;
nediv se, nediv se, nediv se!

Hajný
Řeči sem, řeči tam,
to tak někdy přidávám!
Ale teď honem hled
vyzvěděti odpověď!
Vzmuž se, hej, zaklepej,
na radu se babky ptej!

Kuchtík
Já bych jistě breptal,
jakou úzkost mám,
abys tedy zeptal
se jí na to sám!

Hajný
Styděl bych se, styděl
být já otcem tvým!
Ale abys viděl,
že se nebojím!
Ježibabo, Ježibabo,
hola, hola, hola!

(*Ježibaba vyjde z chalupy.*)

Ježibaba
Kdo to hlučí? Kdo to volá?

(*Kuchtík se skrývá za hajného.*)

Hajný
Stará Hátá k tobě posílá,
abys, Ježibabo, radila!

Ježibaba

Za tu radu, za rozumu špetku
tohle vyzle posílá mi k snědku?
(*Sáhne na kuchtíka.*)
Jen co vykrmí se, chudinka,
bude z něho pěkná pečínka!

Kuchtík (*zoufale se brání*)

Pust' mne! Pust' mne!
Pust' mne z těchto míst!
Stryčku, strýčku, ona mne chce sníst!

Ježibaba (*chechtá se*)

Ha, ha, ha, ha!
I ty malý zmetku,
hloupé stvoření,
to bych měla k snědku
čistou pečení!
Pro peklo at' roste prokletý rod váš!
A teď pověz honem,
co mi říci máš?

Kuchtík (*s úzkostí*)

Náš princ těžce stůně, převelice,
uhranula srdce jeho
jakás kouzelnice!
Přived' si jí na hrad, vše jí dal,
jako vlastní život sám ji miloval.
Jeho ženou byla by se stala,
ale krásná kouzelnice
svatby nedočkala.
Prince když už zmátla docela,
nevěrná ta kouzelnice zmizela.
Celý hrad je

kouzlem zmámen podnes,
d'ábel sám tu kouzelnici
do pekla si odnes'!

(*Vodník vynoří se rázem z jezera.*)

Vodník

Kdo že ji odnes'?
Koho že zradila?
Prokleté plémě,
jež vás sem posílá,
tvorové bídní,
on sám ji zradil,
uvrh' ji v prokletí!

Hajný (*o překot utíká*)

Hastrman! Hastrman!

Kuchtík (*utíká za ním*)

Stryčku! Stryčku! Pro Boha, strýčku!

Vodník

Pomstím se, pomstím,
kam říš má dosahá!
(*Ponoří se.*)

Ježibaba

Ha, ha, ha, ha!
(*Odbelhá se do chalupy.*)

(*Zatím zhasly již červánky na západě,
setmělo se a záhy vyjde měsíc. Na
polouku sbíhají se lesní žínky.*)

První lesní žínka (*tančíc*)

- 9 Mám, zlaté vlásky mám,
svatojanské mušky slétají se k nim,
ruka moje bílá vlásky rozpustila,
měsíček je češe
svitem stříbrným.
Mám, zlaté vlásky mám!

Druhý žínka (*tančíc*)

Mám, bílé nožky mám,
proběhla jsem palouk celičký,
proběhla jsem bosa,
umyla je rosa,
měsíček je obul
v zlaté střevičky.

První žínka

Mám, zlaté vlásky mám,
svatojanské mušky slétají se k nim,
ruka moje bílá vlásky rozpustila,
měsíček je češe svitem stříbrným.
Mám, zlaté vlásky mám!

Druhý žínka

Mám, bílé nožky mám,
proběhla jsem palouk celičký,
proběhla jsem bosa,
umyla je rosa,
měsíček je obul
v zlaté střevičky.
Mám, bílé nožky mám!

Třetí žínka

Mám, krásné tílko mám,
na palouku v noci svítí jeho vděk,

kudy běžím, všude moje bílé údy
do stříbra a zlata šatí měsíček.
Mám, krásné tílko mám!

Lesní žínky

Do kola, sestřičky, do kola,
v lehounký noční vánek,
za chvíli z rákosí zavolá
zelený hastrmánek!
Do kola, sestřičky, do kola,
v lehounký noční vánek,
za chvíli z rákosí zavolá
zelený hastrmánek!
(*vidouce Vodníka*)
Už tu je, už tu je,
už si sítě spravuje!
(*tančice kolem něho*)
Hastrmánku, heja hej,
honem si nás nachejtej,
kterou chytíš, mužičku,
dá ti pěknou hubičku.
Ale žena, hahaha,
hastrmánku, hahaha,
za uši ty vytahá!
Hastrmánku, heja hej,
honem si nás nachejtej!

Vodník

Nelaškujte plaše,
děti zlatovlasé,
rodná voda naše
lidským rmutem zkalila se.

Lesní žínky

Cože nám ruší veselý rej?
Povídej, mužičku, povídej!

Vodník

Hluboko na dně stěná,
sestrami zavržená,
ubohá Rusalka бледá!
Бѣда! Ó бѣда! Ó бѣда!

*(Ponoří se do jezera. Měsíc zajde v
mraky.)*

První žínka

Cítím slzu ve zraku,
chlad mne náhle ovál.

Druhý žínka

Do šedivých oblaků
měsíček se schoval.

Třetí žínka

Tma se tiskne v skrání mě,
sestry, sestry, prchněme!

*(Rozprchnou se. Princ vyběhne pomaten
z lesa.)*

Princ

- 10 Bílá moje lani! Bílá moje lani!
Pohádka! Němý přelude!
Mému naříkání, spěchu bez ustání
konec už nikdy nebude?
Ode dne ke dni touhou štván
hledám tě v lesích udýchán,
noc-li se blíží, tuším tě v ní,
chytám tě v mlze měsíční,
hledám tě širě po zemi,
pohádka, pohádka!
Vrat' se mi!
(Stane. Poznává krajinu z prvního dějství.)

Pojednou se mu rozum rozjasňuje.)

Tady to bylo,
mluvte, němé lesy!
Vidino sladká, milenko má, kde jsi?
Bílá moje lani! kde jsi, kde jsi?
Při všem, co v mrtvém srdci mám,
nebe i zemi zaklínám,
zaklínám Boha i běsy,
ozvi se, ozvi, kde jsi!
Milenko má!

*(Měsíc vyjde z mraků. Rusalka se zjeví v
měsíčním svitu nad jezerem.)*

Rusalka

- 11 Miláčku, znáš mne, znáš?
Miláčku, ještě vzpomínáš?

Princ (užasne)

Mrtva-lis dávno, znič mne vráz —
živa-lis ještě, spas mne, spas!

Rusalka

Živa ni mrtva,
žena ni víla,
prokleta bloudím
mátohou!
Marně jsem chvíli v loktech tvých snila
ubohou lásku, lásku svou,
milenkou tvojí kdysi jsem byla,
ale teď jsem jen smrti tvou!

Princ

Bez tebe nikdy nelze žít,
můžeš mi, můžeš odpustit?

Rusalka

Proč volal jsi mne v náruč svou,
proč ústa tvoje lhala?
Teď měsíční jsem vidinou
v tvá muka neskonala.
Teď tebe šálím v nočních tmách,
je zneuctěn můj klín
a s bludičkami na vodách
tě svedu do hlubin!
Proč volal jsi mne v náruč svou,
proč ústa tvoje lhala?
Tys hledal vášeň, vím to, vím,
jíž já jsem neměla,
a teď-li tě políbím,
jsi ztracen docela.

Princ (potácí se k ní)

Líbej mne, líbej, mír mi přej,
nechci se vrátit ve světa rej,
do smrti třeba mne ulíbej!

Rusalka

A tys mi, hochu můj, tolik dal,
proč jsi mne, hochu můj, oklamal?
(Rozpíná náruč.)
Zda to víš, hochu, zda to víš,
z loktů mých že se nevrátíš,
že zkázou to
v loktech mých zaplatíš?

Princ

Všechno chci ti, všechno chci ti dát,
líbej mne, líbej tisíckrát!
Nechci se vrátit, zemru rád,
líbej mne, líbej, mír mi přej,

nechci se vrátit, zemru rád,
nemyslím, nemyslím na návrat!

Rusalka

Láska má zmrazí všecken cit —
musím tě, musím zahubit,
musím tě v lednou náruč vzít!
(Obejme jej a líbá.)

Princ (omdlévaje)

Líbej mne, líbej, mír mi přej!
Polibky tvoje hřích můj posvěť!
Umírám šťasten,
umírám ve tvém objetí!
(Zemře.)

Vodník (hluboko pod vodou)

Nadarmo v loktech zemře ti,
marny jsou všechny oběti,
ubohá Rusalko бледá!
Бѣда! Бѣда! Бѣда!

*(Rusalka políbí naposled mrtvého
prince.)*

Rusalka

Za tvou lásku, za tu krásu tvou,
za tvou lidskou vášeň nestálou,
za vjecko, čím klet jest osud můj,
lidská duše, Bůh tě pomiluj!
Bůh tě pomiluj!
(Ponoří se do jezera.)

*Libretto reproduced by kind permission
of Dilia, Prague*